

Arbeids- og
sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep, 0030 Oslo

Sendt digitalt

Dato: 12.7.2021
Vår ref.:
Deres ref.: 21/1207

Høringsuttalelse: Forslag til endringer i forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem.

Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 22.4.2021 om forslag til endringer i forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem.

Som bakgrunn for Finans Norges innspill finner vil vi innledningsvis gi en kort beskrivelse av hvordan våre medlemsbedrifter skal innrette arbeidshverdagen for sine ansatte etter koronapandemien.

Finans Norge representerer 240 finansbedrifter med til sammen ca. 50 000 ansatte. Medlemsbedriftene består i all hovedsak av kontoryrkesgrupper. Under pandemien har bedriftene i større eller mindre grad hatt ansatte som har jobbet på hjemmekontor eller på andre steder utenfor kontorarbeidsplassen.

I en undersøkelse blant medlemsbedriftene utført av Finans Norge i mars 2021 kommer det frem at ca. 70 prosent av bedriftene planlegger for en mer fleksibel arbeidshverdag for sine ansatte etter koronapandemien, med mulighet for fjernarbeid. Årsaken til at bedriftene innfører en slik fleksibilitet er et ønske fra de ansatte og de lokale fagforeningene. Bedriftene på sin side har erfart at det fungerer og ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver.

Tilrettelegging for en mer fleksibel arbeidshverdag innebærer i hovedsak at ansatte, når rollen og arbeidsoppgavens art til enhver tid åpner for det, gis en mulighet til å jobbe andre steder enn fra arbeidsgivers lokaler (jernarbeid). Flexibiliteten bygger på en gjensidig dialog og tillit til at oppgavene utføres der det skaper mest verdi for den ansatte, teamet og selskapet. Arbeidsgiver kan imidlertid pålegge arbeid fra arbeidsgivers lokaler når det anses nødvendig pga. møter, samhandling eller for øvrig er nødvendig for å utføre oppgaver. Flexibiliteten etablerer ingen rett for ansatte til å kreve fjernarbeid på konkrete dager eller i konkrete tidsrom. Den ansatte står også fritt til *ikke* å

benytte seg av muligheten. Det sentrale er at kravene som ligger til stillingen skal oppfylles, og fjernarbeid kan benyttes innenfor denne rammen. I hvilken grad og hvor ofte den ansatte kan utføre fjernarbeid vil derfor kunne variere fra uke til uke basert på arten av arbeidsoppgavene som til enhver tid skal utføres eller andre forhold. Av den grunn inngås det ingen faste avtaler om fjernarbeid.

Finans Norges medlemsbedrifter er klare på at samhandling, kompetansedeling og kulturbygging fortsatt skjer best ved å være fysisk på arbeidsplassen. For å skape en arbeidsplass som ansatte har lyst til å komme til, planlegger mange av bedriftene å tilpasse sine lokaler med det som mål. Det er derfor ingen tegn til at næringen vil nedskalere eller nedprioritere arbeidsplassen – snarer det motsatte.

Finans Norges hovedbudskap er at et regelverk må bidra til, og ivareta den fleksibiliteten både arbeidstaker og arbeidsgiver ønsker. Et unødvendig byråkratisk regelverk som medfører et stort administrativt merarbeid vil virke mot sin hensikt og svekke utviklingen av arbeidslivet.

Finans Norges hovedsynspunkter – oppsummert

Finans Norges hovedsynspunkter til endringsforslagene er følgende:

- **Forskriftens virkeområde** kan ikke begrenses til arbeid i «arbeidstakers eget hjem», men må også omfatte annet fjernarbeid i Norge.
- **Unntak fra krav til avtale:** Det bør innføres et tilsvarende unntak fra avtalekrevet som foreslått ved myndighetenes pålegg eller anbefaling, for de tilfeller hvor fjernarbeid er et frivillig alternativ til arbeid i arbeidsgivers lokaler.
- **Krav til arbeidsmiljø:** Det bør tydeliggjøres en differensiering av arbeidsgivers plikter avhengig av om fjernarbeid er frivillig eller pålagt.
- **Arbeidstid:** Arbeidstidsbestemmelsene i forskriften bør videreføres. Det er forhold ved fjernarbeid som skiller seg fra arbeid i arbeidsgivers lokaler og som gjør at det fortsatt er behov for mer fleksible regler for arbeidstid.

Forskriftens § 1 - virkeområde

Gjeldende virkeområde for forskriften er arbeid i arbeidstakers «eget hjem». Ved arbeid fra andre steder utenfor arbeidsgivers lokaler så gjelder arbeidsmiljøloven. Departementet har ikke foreslått endringer her.

Finans Norge mener forskriftens virkeområde ikke bør begrenses til «eget hjem», men utvides til også å omfatte annet arbeid utenfor arbeidsgivers lokaler (jernarbeid). Dette fordi mange bedrifter vil tilrettelegge for en fleksibel arbeidshverdag utenfor arbeidsgivers lokaler som ikke begrenset til arbeidstakers hjem. Det vil skape et uhenksommessig skille mellom arbeid som utføres fra den ansattes eget hjem og annet fjernarbeid (for eksempel fra fritidsbolig, foreldres bolig etc.), fordi konsekvensen blir at ulike regelsett får anvendelse. Det er klart mest hensiktsmessig at arbeid i arbeidstakers eget hjem og annet fjernarbeid reguleres av samme regelverk. Finans Norge foreslår

derfor at forskriftens virkeområde knyttes til arbeid utenfor arbeidsgivers lokaler (fjernarbeid) i Norge.

Departementet foreslår å presisere virksområdet ved å endre begrepet «tilfeldig» med begrepet «sporadisk». Finans Norge er enig i at endringen vil bidra til å tydeliggjøre forskriftens virkeområde. Departementet legger til grunn at hjemmearbeid som utføres mindre enn en dag i uken i snitt skal anses som sporadisk. Finans Norge mener at denne terskelen er for lav. Jevnlig fjernarbeid som i snitt utgjør en dag i uken oppfattes i praksis også som sporadisk. Finans Norge mener dette bør legges til grunn og fremkomme i en kommentar til paragrafen.

Når det gjelder unntaket for «kortvarig» hjemmearbeid så legger departementet til grunn at dette omfatter arbeid som utgjør mindre enn en måned sammenhengende. Finans Norge mener den øvre grensen i hvert fall bør være en måned. Dette fordi behovet for kortvarig sammenhengende fjernarbeid ofte har sin årsak i helsemessige behov og er som regel avgrenset til hele uker eller hele måneder. I praksis vil derfor en øvre grense på en dag mindre enn en måned være svært uhensiktsmessig og lite praktisk å skulle forholde seg til. Den nærmere grensen bør fremkomme i en kommentar til paragrafen.

Forskriftens § 2 – skriftlig avtale

Gjeldende rett stiller krav til inngåelse av skriftlig avtale om hjemmearbeid. Departementet foreslår å innføre et unntak fra avtalekravet der hvor hjemmearbeid skyldes pålegg eller anbefalinger fra myndighetene.

Finans Norge støtter forslaget, men mener unntaket bør utvides til også å omfatte «force majeure» tilfeller. Hensynet bak unntaksregelen gjør seg også gjeldende i slike tilfeller.

Finans Norge mener det i tillegg bør innføres et tilsvarende unntak fra kravet om avtale når fjernarbeid er et frivillig alternativ til arbeid i arbeidsgivers lokaler. Som ved myndighetspålagt eller anbefalt hjemmearbeid, er det ikke treffende eller hensiktsmessig med et krav om avtale for denne situasjonen. Mulighet for fjernarbeid er et gode som tilbys av arbeidsgiver, det etableres ensidig og kan når som helst endres eller trekkes tilbake i kraft av styringsretten. Det er ingen gjensidig avtalerettslig situasjon som ligger til grunn. Et krav om individuelle avtaler vil i tillegg skape unødvendige store administrative utfordringer, særlig for selskaper med mange ansatte.

Dersom et krav om individuell avtale videreføres for ordninger med frivillig fjernarbeid kan konsekvensen bli at flere bedrifter ikke finner å kunne tilby ansatte denne muligheten. Dette vil svekke utviklingen av arbeidslivet.

Finans Norge mener at et krav om skriftlig informasjon/skriftlige rutiner vil oppnå samme formål som individuelle avtaler – det vil være klargjørende og skape forutsigbarhet. Sammen med et krav om drøftelse med de tillitsvalgte sikrer det tilstrekkelig saksbehandling.

Finans Norge foreslår følgende ordlyd til unntak fra avtalekravet ved frivillig fjernarbeid:

«Der arbeid som utføres utenfor arbeidsgivers lokaler er frivillig, kan det i stedet for skriftlig avtale gis skriftlig informasjon til arbeidstakerne om det som følger av første ledd. Arbeidsgiver skal drøfte informasjonen med de tillitsvalgte før den gis.»

Finans Norge påpeker også at et krav om avtaleregulering av fjernarbeid er særlig unaturlig for stillinger som er ledende og/eller særlig uavhengige. Disse har i kraft av sin stilling større frihet til å bestemme hvordan og til hvilken tid arbeidsoppgaver organiseres og gjennomføres. Disse stillingene er også unntatt forskriften § 6 om arbeidstid. Finans Norges subsidiære innspill er derfor at disse stillingsgrupper uansett bør unntas fra avtalekravet.

Forskriftens § 3 - Krav til arbeidsmiljø

Finans Norge støtter forslaget om at det i forskriften presiseres at det psykososiale arbeidsmiljøet omfattes. Det bør imidlertid gis nærmere veiledning om hvordan dette kravet skal ivaretas av arbeidsgiver og hvordan arbeidstaker skal medvirke.

Det er uklart hvor langt plikten til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø strekker seg. Finans Norge er enig med departementet i at pliktens omfang vil avhenge av omstendighetene rundt fjernarbeidet slik det fremgår av side 18 i høringen. Det bør i den forbindelse tydeliggjøres en differensiering av plikten avhengig av om fjernarbeid enten er et frivillig alternativ til arbeid i arbeidsgivers lokaler eller pålagt. Ved frivillig fjernarbeid bør arbeidstakers medvirkningsplikt ha en betydelig større rolle.

Til støtte for en slik differensiering viser Finans Norge til departementets notat fra 2002, som det er sitert fra på side 15 i høringen, hvor det fremkommer at hensikten med et krav til arbeidsmiljøet ved hjemmearbeid var å unngå «at arbeidet ble organisert på en slik måte at arbeidsgiver kunne unngå omkostninger forbundet ved å tilfredsstille lovens krav.» Ved fjernarbeid som et frivillig alternativ til arbeid i arbeidsgivers lokaler vil dette hensynet ikke gjøre seg gjeldende. Arbeidsgiver vil tilby arbeidslokaler for den ansatte alle dager, med de fasiliteter som ivaretar et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. At den ansatte har et større medvirkningsansvar hvis man i slike tilfeller velger å jobbe utenfor arbeidsgivers lokaler er derfor naturlig. Finans Norge mener det må legges opp til en praktisk tilnærming som gjør det gjennomførbart både for arbeidsgiver og arbeidstaker å overholde reglene. En rutine for HMS-egenrapportering som grunnlag for oppfølging vil være et alternativ.

Finans Norge gir departementet full tilslutning til at forhold rundt hvilket utstyr som skal gjøres tilgjengelig ved hjemmearbeid og dekning av ulike kostnader ikke skal omfattes av forskriften. Forskriften er ikke et egnet instrument for regulering av denne type forhold.

Forskriftens § 6 - Arbeidstidsbestemmelser

Departementet ber om innspill på om hjemmearbeid innenfor forskriftens område bør omfattes av de ordinære arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven eller om de særskilte arbeidstidsreglene skal videreføres.

Finans Norge er klar på at gjeldende regler om arbeidstid i forskriftens § 6 bør videreføres. Det er forstøtt forhold ved fjernarbeid som skiller seg fra arbeid i arbeidsgivers lokaler som tilsier mer fleksible regler. Dette gjelder særlig reglene om søndagsarbeid og nattarbeid.

Det at arbeidstakere ikke har reisevei til og fra arbeid er et særskilt og vesentlig forhold med fjernarbeid, og som gjør det enklere å kombinere arbeidsoppgaver med omsorgsoppgaver. Det er mindre krevende å veksle mellom arbeid og fritid og den totale belastningen reduseres. Av den grunn er det også mindre grunn til å begrense muligheten til å utføre arbeid på kveldstid eller søndager ved fjernarbeid. Finans Norge oppfatter at både arbeidstakere og arbeidsgivere er opptatt av en slik fleksibilitet ved fjernarbeid.

En innstramming i arbeidstidsbestemmelsene for fjernarbeid vil etter Finans Norges syn redusere muligheten for gode ordninger i den enkelte bedrift som ivaretar både arbeidsgivers og arbeidstakers interesser.

Forskriftens § 7 - Arbeidstilsynets kompetanse

Finans Norge støtter departementets forslag om at Arbeidstilsynet skal ha myndighet til å føre tilsyn med at regelverket overholdes. Det må imidlertid gjennomføres etter en metode som sikrer vern av privatlivets fred. Det bør derfor presiseres i forskriften at Arbeidstilsynet ikke skal ha tilgang til den enkelte ansattes hjem.

Finans Norge er imidlertid uenig i forslaget om at forskriften § 1 fjerde ledd fjernes. I tråd med viktigheten av sikre vern av privatlivets fred, som også departementet er opptatt av, bør det ikke innføres en plikt til å innhente Arbeidstilsynets samtykke ved oppføring av bygning eller ved bygningsmessig arbeid som brukes eller skal brukes av virksomheten.

Annet

Finans Norge vil også trekke frem at økt bruk av fjernarbeid reiser problemstillinger rundt forsikrings- og yrkesskadedekning. Det er viktig at både forsikrings- og yrkesskadedekningen ivaretar arbeidstakerne likt uavhengig av om arbeidet utføres i arbeidsgivers lokaler eller som fjernarbeid.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Runa Opdal Kerr
arbeidslivsdirektør